

Центар за економски анализи (ЦЕА), Скопје

Композитни индекси за климатско финансирање на локално ниво: свесност, транспарентност, отчетност, партиципација, интегритет и доверба

**ДОПОЛНИТЕЛЕН АНАЛИТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ - Анализа на шест композитни
индекси изведени од истражувањето на јавното мислење во девет
општини**

Скопје, септември 2026 година

**Ко-финансирано од
Европска Унија**

*Овој документ е изработен со финансиска помош од
Европската Унија. Содржината е единствена одговорност
на корисникот и под никакви околности не може да се
смета дека го одразува ставот на Европската Унија*

Грант договор

“Проект: Зајакнување на интегритетот во климатското финансирање: Транспарентно и отчетно климатско финансирање за спречување на корупцијата”

**Договор бр.
2025/488-600**

Генерални информации

Број на грант:	2025/488-600
Спроведувач на проектот:	Центар за економски анализи – ЦЕА Скопје
Вид на проект:	Грант „ЕУ за владеење на правото“ (ИПА 2021) / Grant EU for Rule of Law (IPA 2021))
Програма	EuropeAid/183031/DD/ACT/MK
Наслов:	Проект: Зајакнување на интегритетот во климатското финансирање: Транспарентно и отчетно климатско финансирање за спречување на корупцијата
Краток наслов:	Климатски финансии
Датум на почеток на проектот:	3/12/2025
Датум на завршување на проектот:	02/06/2028
Линк:	(доколку е применливо)

Овој документ е изработен со финансиска помош од Европската Унија. Содржината е единствена одговорност на корисникот и под никакви околности не може да се смета дека го одразува ставот на Европската Унија

Репродукцијата е дозволена за некомерцијални цели под услов да се наведе изворот

Кратка содржина

Executive Summary	3
1. Извршно резиме.....	5
2. Зошто композитни индекси	6
3. Кратка методолошка белешка	6
3.1 Што мери секој индекс	6
3.2 Пондерирање и ограничувања на споредбите	7
4. Национална слика: анализа по индекс	8
4.1 Свесност и препознавање (AI) - препознатлив поим со плитко разбирање	8
4.2 Транспарентност (TI) - најразличен индекс меѓу општините	8
4.3 Отчетност (ACI) - најслабиот столб во синдромот на управување	9
4.4 Партиципација (PI) - најнизок индекс во целото истражување	9
4.5 Интегритет / ризик од корупција (CRI) - доследно највисокиот индекс	9
4.6 Доверба (TRI) - надзорните тела се и најнепознати, и најнедоверливи	9
5. Врски меѓу индексите	10
6. Разлики по демографски профил.....	11
7. Општински профили	12
7.1 Општини со најсилно усогласени индекси	13
7.2 Општини со висока свесност, но слаб институционален одговор	14
7.3 Општини со ниска свесност, но донекаде поповолна перцепција за управувањето	15
7.4 Општини со ниска свесност и слабо институционално управување	15
8. Заклучоци	16
9. Препораки	17
9.1 На национално ниво	17
9.2 Приоритети по општина	18
10. Извор на податоците и ограничувања	19

Report 2: Composite Indices for Local Climate Financing: Awareness, Transparency, Accountability, Participation, Integrity, and Trust

Executive Summary

This report complements the primary narrative survey report by developing six composite indices. Each index aggregates logically linked citizens' survey questions into a standardized score ranging from 0 to 100. The objective is to provide a clear, comparable baseline to track progress over time, facilitate direct policy dialogues with LSGUs, and evaluate changes in future project phases. All findings relate to financing and activities concerning the environment and climate change mitigation/adaptation at the local level.

The six composite indices are defined as:

- *Awareness Index (AI)*: Measures conceptual recognition and understanding of climate financing.
- *Transparency Index (TI)*: Measures the timeliness and clarity of municipal information regarding climate fund allocation.
- *Accountability Index (ACI)*: Measures citizen perceptions of real control and oversight mechanisms.
- *Participation Index (PI)*: Captures past experience with and future willingness for civic engagement.
- *Corruption Risk / Integrity Index (CRI)*: Evaluates perceived corruption risks and reporting barriers (Note: Higher scores indicate higher perceived risk / lower integrity).
- *Trust Index (TRI)*: Measures public trust across five key institutional stakeholders managing or overseeing funds.

The weighted national view (n = 1,006, weighted according to the share of each municipality in the adult population, using the same methodology as in the primary report) shows that awareness of climate financing (AI = 52.1) is moderate and is the highest among the six indices, however this ***awareness does not translate into a positive evaluation of institutional practice***. Transparency stands at 35.7, accountability at 32.1, and participation at only 16.2 - the lowest score among all six indices. At the same time, ***the integrity/corruption risk index is high***, at 72.5 out of 100 (where a higher score indicates worse integrity), while trust in institutions stands at only 38.0. Hence, ***citizens recognize the term/concept better than they believe it is adequately implemented***.

Respondent level correlation analysis shows that the six indices are not simply six versions of the same thing. Awareness - that is, knowledge - is relatively independent of the other five indicators, with moderate correlations ranging from 0.27 to 0.41, which means that ***enhancing knowledge on its own will not automatically improve the perception of local governance quality***.

Transparency, accountability, and participation, on the other hand, are closely interrelated (correlations from 0.53 to 0.70), and all three are ***negatively correlated with perceived corruption risk***, indicating that they function as a single ***coherent indicator of 'good governance'*** in the eyes of citizens, rather than as random, isolated evaluations.

At the municipal level, the picture is uneven and displays four distinct patterns. Demir Hisar and Sveti Nikole are the only municipalities where relatively high awareness is accompanied by a relatively stronger perception of governance quality. Struga represents the opposite example: solid awareness (52.7, practically at the sample average) is accompanied by the weakest transparency (24.9), one of the two lowest scores for participation (11.3), and the highest perceived risk of corruption (82.3)

in the entire sample. Delcevo and Kriva Palanka are similar in pattern to Struga, but in a milder form. Bogovinje, Gazi Baba, Kocani, and Bosilovo display more specific issues - ranging from institutional invisibility to low trust. Detailed findings for the municipalities are elaborated in the chapter on municipal profiles. The report concludes with concrete recommendations at the national level and priority guidelines by municipality

1. Извршно резиме

Овој извештај го надополнува основниот наративен извештај од истражувањето на јавното мислење¹ преку креирање на шест композитни индекси. Секој индекс собира по неколку логички поврзани прашања од анкетата на граѓани и ги сведува на скала од 0 до 100. Целта не е да се заменат наодите од основниот извештај, туку да се понуди прегледен, споредлив и полесен начин за следење низ различни временски периоди, да е погоден за директна комуникација со единиците на локалната самоуправа (ЕЛС) и за следење на промената во втор бран од истражувањето (потенцијално). Сите наоди се однесуваат на финансирање и активности поврзани со животната средина и справување со климатските промени на локално ниво.

Шесте индекси се:

- *Индекс на свесност/препознавање (AI)* - дали граѓанинот го препознава и разбира поимот климатско финансирање;
- *Индекс на транспарентност (TI)* - дали општината навремено и разбирливо информира за планирањето и трошењето на поврзаните јавни средства;
- *Индекс на отчетност (ACI)* - дали граѓаните перципираат постоење реален надзор и контрола на средствата наменети за животна средина и справување со климатски промени;
- *Индекс на партиципација (PI)* - досегашното искуство и идната подготвеност за граѓанско учество;
- *Индекс на интегритет односно ризик од корупција (CRI)* - со важна методолошка напомена дека кај овој единствен индекс повисока вредност значи послаб интегритет, односно поголем перципиран ризик; и
- *Индекс на доверба (TRI)* - довербата во петте чинители што управуваат или вршат надзор над еколошките и климатските средства.

Пондерираната национална слика (n=1.006, пондерирано по учеството на секоја општина во полнолетното население, по иста методологија како во основниот извештај) покажува дека свесноста за климатското финансирање (AI = 52,1) е умерена и е највисока од шесте индекси, но **тоа знаење не се преведува во позитивна оценка на институционалната пракса**. Транспарентноста изнесува само 35,7, отчетноста 32,1, а партиципацијата само 16,2 - најнискиот резултат меѓу сите шест индекси. Истовремено, **индексот на интегритет/ризик од корупција е висок**, 72,5 од 100 (каде повисоко значи полош интегритет), а довербата во институциите изнесува само 38,0. **Оттука, граѓаните го препознаваат поимот подобро отколку што веруваат дека тој одговорно се спроведува на терен**.

Корелациската анализа на ниво на испитаник покажува дека шесте индекси не се едноставно шест верзии на исто нешто. Свесноста односно познавањето е релативно независна од останатите пет индикатори - корелациите се умерени, од 0,27 до 0,41 - што значи дека **унапредување на знаењето само по себе нема автоматски да ја подобри перцепцијата за квалитетот на локалното управување**.

¹ Целта на анкетата ја јавното мислење е да се испитаат информираноста, мислењето за транспарентноста и отчетноста на локалната самоуправа и подготвеноста за граѓански надзор во областа на климатското финансирање на локално ниво во девет конкретни општини.

Транспарентноста, отчетноста и партиципацијата, пак, се меѓусебно тесно поврзани (корелации од 0,53 до 0,70) и **сите три се негативно поврзани со перципираниот ризик од корупција**, што укажува дека тие функционираат како еден кохерентен **индикатор на „доброто управување“ во очите на граѓаните**, а не како случајни, изолирани оценки.

На општинско ниво, сликата е нерамномерна и покажува четири различни обрасци. Демир Хисар и Свети Николе се единствените општини каде релативно високата свесност е проследена со релативно посилна перцепција за квалитетот на управувањето. Струга е спротивниот пример: солидна свесност (52,7, практично на ниво на просек на примерокот) е проследена со најслабата транспарентност (24,9), меѓу двете најслаби оценки за партиципација (11,3) и највисок перципиран ризик од корупција (82,3) во целиот примерок. Делчево и Крива Паланка се слични на Струга по образец, но во поблаг облик. Боговиње, Гази Баба, Кочани и Босилово покажуваат поспецифични проблеми - од институционална невидливост до ниска доверба. Подетално наодите за општините се разработени во поглавјето за општински профили. Извештајот завршува со конкретни препораки на национално ниво и со приоритетни насоки по општина.

2. Зошто композитни индекси

Основниот наративен извештај од ова истражување го анализира секое прашање поединечно и по општина, со вкрстувања по демографски профил. Оваа анализа презема нареден чекор: ги групира логички поврзаните прашања во шест агрегатни показатели, сведени на скала од 0 до 100, поради три причини.

- Прво, композитен показател е полесен за комуникација со локалната самоуправа и со пошироката јавност отколку десетина одделни проценти распоредени низ повеќе прашања.
- Второ, индексите овозможуваат следење низ време: истиот прашалник, повторен во втор бран истражување ќе произведе исти индекси кои се директно споредливи.
- Трето, комбинирањето на неколку прашања во еден индекс го намалува влијанието на случајна варијација во одделно прашање и дава постабилна издржана оценка.

Секој индекс е конструиран од две до пет прашања од прашалникот, со бодување кое е детално документирано во Excel-матрица. Клучен методолошки избор е третманот на одговорите „не знам“ и „одбива да одговори“: тие не се засметуваат ниту како најдобар, ниту како најлош можен одговор, туку се исклучуваат и од броителот и од именителот за конкретното прашање кај тој конкретен испитаник.

3. Кратка методолошка белешка

3.1 Што мери секој индекс

Табела 1. Преглед на шесте композитни индекси

Индекс	Што мери	Составни прашања ²	Насока на толкување
AI - Свесност/препознавање	Дали граѓанинот го препознава и го разбира значењето на поимот климатско финансирање	A1, A1a, A2, A3	повисоко = подобро
TI - Транспарентност	Дали општината навремено и разбирливо ги информира граѓаните за планирањето и трошењето на средствата	T1, T2, G1_1–G1_3	повисоко = подобро
ACI - Отчетност	Дали постои перципиран надзор и контрола врз трошењето	G1_5, доверба во ДКСК и ДЗР	повисоко = подобро
PI - Партиципација	Досегашно искуство од и идна подготвеност за граѓанско учество	P1, P3, G1_4, E1	повисоко = подобро
CRI - Интегритет/ризик	Перцепција за распространетоста на корупцијата и подготвеност за пријавување	C1, C2, C3	ВНИМАНИЕ: повисоко = ПОЛОШО
TRI - Доверба	Доверба во пет чинители што управуваат или вршат надзор над средствата	TR1_1–TR1_5	повисоко = подобро

3.2 Пондерирање и ограничувања на споредбите

Национално ниво³: индексите се пресметани поединечно за секој испитаник, а потоа е земен пондериран просек, со истата тежина по општина употребена и во основниот наративен извештај, изведена од уделот на секоја општина во полнолетното население според Пописот на населението, домаќинствата и становите од 2021 година. Пондерирањето влијае забележливо на резултатот: непондерираниот просек на партиципацијата изнесува 18,9, а пондерираниот 16,2, бидејќи Струга и Гази Баба - двете општини со пониска партиципација - се поголеми општини и во пондерираниот резултат добиваат поголемо тежинско влијание отколку во суровиот примерок. Дизајн-ефектот на тежината изнесува 1,272, исто како во основниот извештај, со ефективна големина на пондерираниот примерок од 791 испитаник.

Општинско ниво: секоја општина е известена непондерирано, врз сопствените 100 до 150 интервјуа. Општинските вредности имаат маргина на грешка од приближно ± 8 до ± 10 процентни поени и треба да се читаат како дијагностички профили, корисни за насочување на активностите, а не како прецизна ранг-листа во која разликата од два-три поени меѓу соседните општини е нужно значајна. Во текстот подолу се нагласуваат првенствено разликите кои се повторуваат низ повеќе поврзани индекси истовремено, бидејќи таквите обрасци се поотпорни на случајна варијација од резултатот на едно единствено прашање.

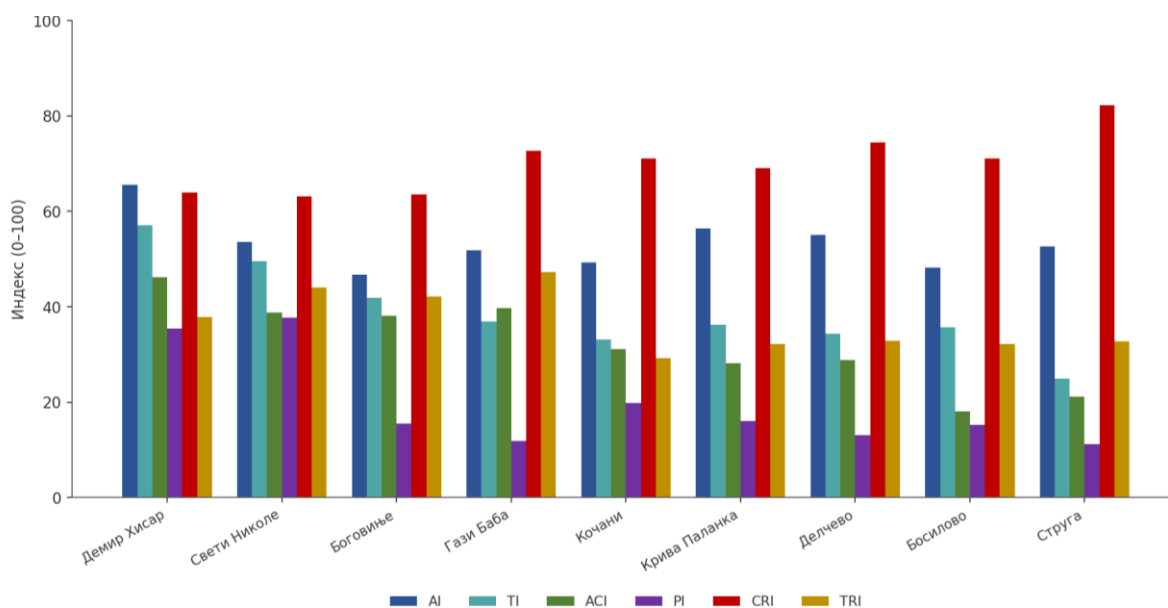
² Целосниот прашалник е достапен во анекс на основниот извештај од јавното мислење

³ 1006 испитаници во девет општини

4. Национална слика: анализа по индекс

Слика 1 ги прикажува сите шест индекси за секоја од деветте општини, подредени по композитниот показател за силината (интензитетот) на локалното управување (што пак е просек на TI, ACI и PI). Образецот е доследен низ речиси целата низа: темно сините столбови (AI) остануваат релативно високи и стабилни, додека светло сините, зелените и виолетовите столбови (TI, ACI, PI) опаѓаат постепено од лево кон десно, а црвениот столб (CRI, каде повисоко е полошо) се движи во спротивна насока.

Слика 1. Шесте индекси по општина, подредени по интензитетот на локалното управување

4.1 Свесност и препознавање (AI) - препознатлив поим со плитко разбирање

Националниот индекс на свесност-препознавање изнесува 52,1 од 100 - највисок од шесте индекси, но сепак не доволно висок во апсолутна смисла. Основниот наративен извештај го разложува овој резултат: 58 отсто од испитаниците се информирани за поимот на некое ниво, но само 33 отсто можат сами да го објаснат без помош, а 14 отсто даваат објаснување што содржи и финансиска и климатска или еколошка димензија истовремено. Индексот AI директно ги интегрира токму овие елементи - спонтано објаснување, квалитет на објаснувањето, поттикнува запознаеност по прочитан опис и тематската асоцијација - и затоа неговата умерена вредност не е случајност, туку синтетички приказ на истиот наод: **поимот е препознатлив, но плитко разбран**. Најчестата асоцијација е обновливата енергија и енергетската ефикасност, што упатува дека граѓаните климатското финансирање го доживуваат првенствено како дадена субвенција за домаќинството, а не како јавни буџетски средства коишто се планираат, распределуваат и контролираат - токму она разбирање кое е предуслов за вршење на граѓански надзор.

4.2 Транспарентност (TI) - најразличен индекс меѓу општините

Транспарентноста изнесува 35,7 на национално ниво, значително пониско од свесноста. Ова е индексот со најголем распон меѓу општините - 32,3 поени, од 57,2 во Демир Хисар до

24,9 во Струга - што значи дека комуникациската пракса на општините, за разлика од концептуалното знаење на граѓаните, е во голема мера прашање на конкретна локална институционална навика, не на општо, национално ниво на информираност. Основниот извештај го потврдува ова: само 29 отсто веруваат дека нивната општина добро ги информира за планирањето и трошењето на средствата, наспроти 46 отсто со негативна оценка, а јавните расправи и консултациите допираат само до 16 отсто од граѓаните.

4.3 Отчетност (ACI) - најслабиот столб во синдромот на управување

Отчетноста е најнискиот индекс меѓу трите позитивно поврзани показатели за управување, со вредност од 32,1 на национално ниво. Тврдењето дека постои соодветна контрола и надзор врз трошењето на средствата - компонента која директно влегува во ACI - има согласност од само 23 отсто, а кај токму тоа тврдење е и со највисок удел на граѓани кои воопшто не знаат да одговорат, 34 отсто. Тоа значи дека недостатокот во отчетноста не е само прашање на негативна оценка, туку и на видливост: *значителен дел од граѓаните едноставно не се во состојба да проценат дали надзорот постои, што само по себе е сигнал дека тој не е доволно комунициран со граѓаните.*

4.4 Партиципација (PI) - најнизок индекс во целото истражување

Партиципацијата е најслабата алка, со пондериран национален резултат од само 16,2 - помалку од половина од резултатот на свесноста-запознаеноста. Во последните три години општината(ите) консултирала само околу 10 отсто од граѓаните пред донесување на одлука за еколошки, климатски или инфраструктурен проект. Интерес за некоја идна активност изразуваат околу 25 отсто, но интересот е претежно пасивен: најпосакувана е формата „да добијам информации за резултатите“, додека директно одлучување за распределба на средства посакуваат значително помалку граѓани. *Ниската партиципација не треба автоматски да се толкува како незаинтересираност* - постојниот, иако пасивен интерес кај една четвртина од граѓаните е реална основа за градење, доколку формите на учество се направат достапни.

4.5 Интегритет / ризик од корупција (CRI) - доследно највисокиот индекс

Вредноста на **индексот за интегритет / ризик од корупција (CRI)** изнесува 72,5 на национално ниво - доследно и највисоко и најзагрижувачки од шесте индекси, имајќи предвид дека кај овој индекс повисока вредност значи положен резултат. Дека корупцијата и злоупотребата на јавни средства во општината се распространети сметаат 57 отсто од граѓаните, а само 15 отсто мислат спротивното; *јавните набавки и изборот на изведувачи се перципираат како најризична точка*. Истовремено, само 29 отсто велат дека веројатно би пријавиле сериозна неправилност. Клучен наод од основниот извештај, важен и за толкувањето на CRI, е дека *главната пречка за пријавување не е стравот* (го наведуваат само 8 отсто), туку *неверувањето дека институциите воопшто ќе преземат нешто* (29 отсто). Високиот CRI, значи, не произлегува само од перцепција за корупција сама по себе, туку од комбинацијата на перцепцијата со отсуство на веродостоен канал за реакција.

4.6 Доверба (TRI) - надзорните тела се и најнепознати, и најнедоверливи

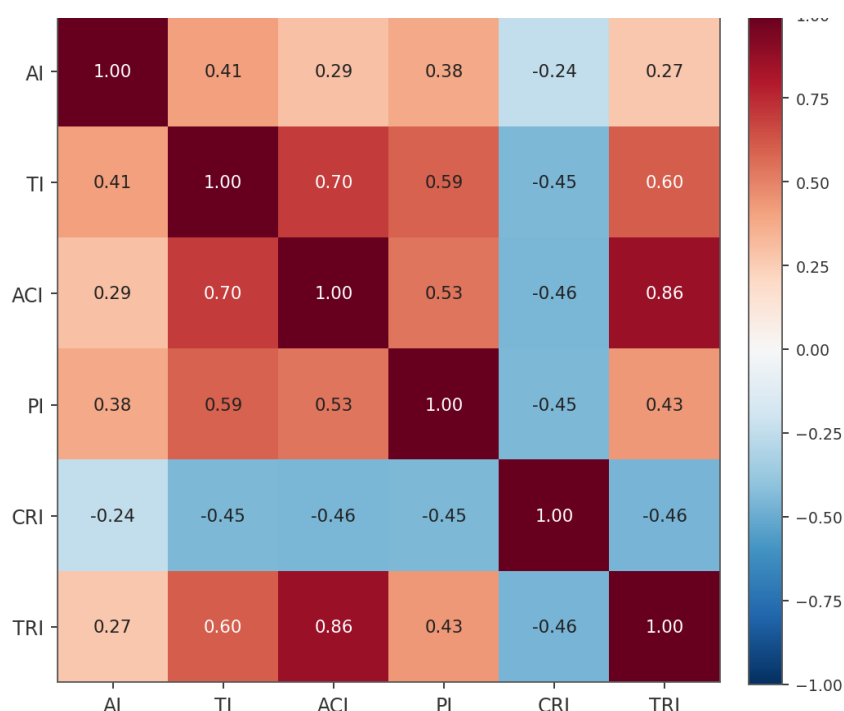
Индексот на доверба изнесува 38,0 на национално ниво. Најиндикативен наод во оваа тема е дека двете институции создадени токму за надзор над јавните средства - Државната

комисија за спречување на корупцијата (ДКСК) и Државниот завод за ревизија (ДЗР) - се истовремено и со *најмалку доверба*, и *најмалку познати* меѓу петте чинители мерени во TR1. ДКСК ужива доверба кај само 22 отсто, а ДЗР кај 23 отсто, при што 14 отсто велат дека не се доволно запознаени со ДКСК, а 20 отсто со ДЗР. Ова има директна практична последица: институциите чија улога е најрелевантна за граѓанскиот надзор над климатското финансирање се токму оние што бараат најмногу основна видливост пред воопшто да можат да очекуваат доверба.

5. Врски меѓу индексите

Слика 3 ги прикажува корелациите меѓу шесте индекси на ниво на поединечен испитаник ($n=1.006$). Три наоди се важни за толкување и за идно насочување на активностите.

Слика 2. Корелации меѓу индексите (ниво на испитаник, $n=1.006$)

- Прво, свесноста (AI) е релативно независна димензија. Нејзините корелации со останатите пет индекси се умерени, од 0,27 (со TRI) до 0,41 (со TI) - значително пониски од корелациите меѓу TI, ACI и PI меѓу себе. Практично, ова значи дека *информирана личност не е автоматски и личност која поволно ја оценува општинската транспарентност, отчетност или партиципацијата*. Кампањите насочени исклучиво кон подигање на концептуалното знаење веројатно нема сами по себе да ги подобрат перцепциите за управување - тие бараат паралелна, а не последователна интервенција.
- Второ, транспарентноста, отчетноста и партиципацијата формираат кохерентен показател на „добро управување“: корелациите меѓу нив се силни (TI–ACI = 0,70; TI–PI = 0,59; ACI–PI = 0,53), а сите три се негативно поврзани со перципираниот ризик од корупција (-0,45 до -0,46). *Граѓанин кој поволно ја оценува транспарентноста на својата општина, со голема веројатност поволно ќе ја оценува и отчетноста, ќе биде поподготвен да учествува, и ќе перципира понизок ризик од корупција*. Ова е

охрабрувачки наод за политиката: интервенција во една од овие три области веројатно ќе има мерливо позитивно влијание и врз другите две.

- Трето, корелацијата помеѓу ACI и TRI (0,86) е највисока во целата матрица, но треба да се чита со методолошка претпазливост: дел од оваа поврзаност е механичка, бидејќи двете компоненти на ACI кои се однесуваат на доверба (доверба во ДКСК и во ДЗР) се истовремено и две од петте компоненти на TRI. Дел од силата на корелацијата, значи, произлегува од заедничките прашања што ги споделуваат двата индекса, а не претставува целосно независна потврда. Сепак, тоа не ја негира содржинската врска туку само значи дека нумеричката сила на коефициентот не треба да се толкува како двоен, независен доказ, односно важи заклучокот дека *довербата во надзорните тела е концептуално и логички основа на перципираната отчетност*.

6. Разлики по демографски профил

Индексите покажуваат разлики по возраст, тип на населено место и пол. Овие разлики се пресметани непондерирано, врз сите 1.006 испитаници, и се индикативни, а не строго тестирани по подгрупа, бидејќи целта на овој извештај не е да замени детална статистичка анализа.

Табела 2. Индекси по демографски сегмент (непондерирано, отсто-поени на скала 0–100)

Сегмент	n	AI	TI	ACI	PI	CRI	TRI
18–29 години	178	55,6	42,3	33,5	20,1	68,0	39,6
30–49 години	334	60,4	44,0	37,3	23,5	67,8	39,5
50–64 години	270	52,9	34,4	27,8	17,7	71,8	33,2
65 и повеќе години	224	40,8	31,0	29,9	12,5	76,2	35,7
Градско населено место	489	58,7	41,8	35,0	22,1	68,6	38,2
Рурално населено место	517	48,0	35,0	29,8	15,9	72,8	35,8
Жени	495	49,1	36,6	34,5	16,9	72,0	39,2
Мажи	511	57,1	39,9	30,7	20,8	69,6	34,9

Возраста покажува јасен и доследен градиент. Свесноста опаѓа од 60,4 кај испитаниците на 30 до 49 години до 40,8 кај оние на 65 и повеќе години, а перципираниот ризик од корупција расте спротивно, од 67,8 до 76,2. Најстарата возрасна група е двојно погодена: со најниска свесност/познавање и со најнизок индекс на партиципација (12,5), што ја прави тешко достапна и преку основни информативни канали, и преку покани за директно учество. Комуникацијата кон оваа група веројатно бара различен канал (на пример, локални заедници, здруженија на пензионери или директна меѓучовечка комуникација) наместо дигитални или веб-базирани формати.

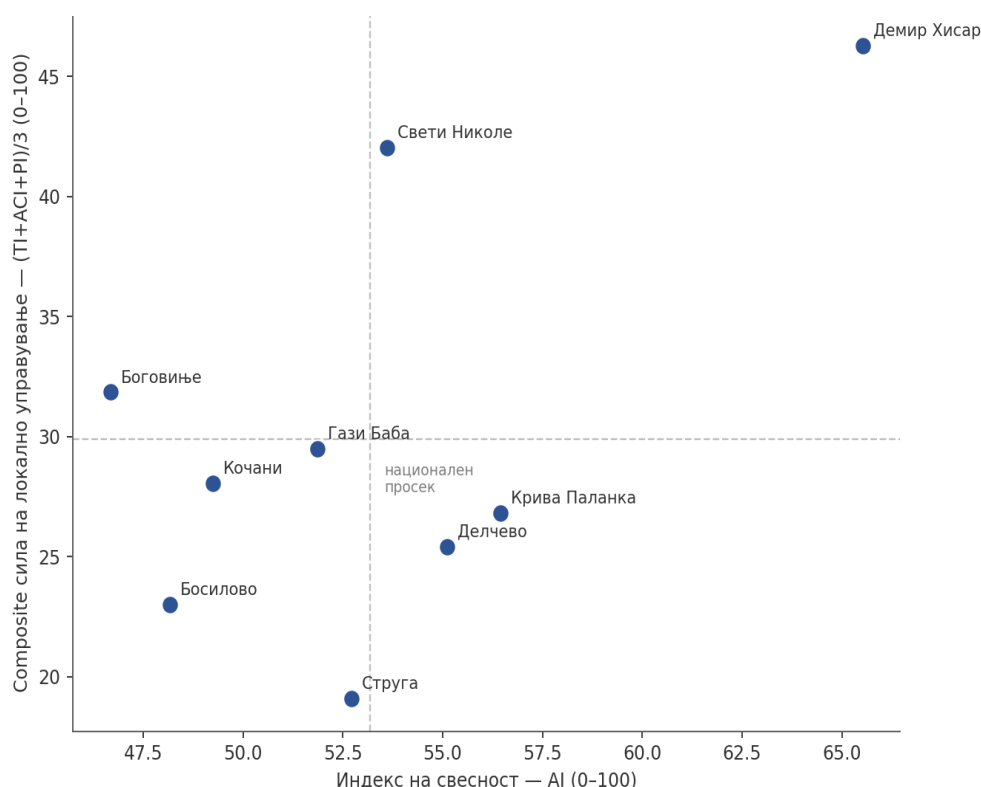
Јазот меѓу градските и руралните населени места е доследен низ сите шест индекси, без исклучок - граѓаните во урбаните средини имаат повисоки AI, TI, ACI, PI и TRI, и понизок CRI. Ова укажува на пошироко структурно прашање на пристап до информации и институции надвор од градските центри, а не само на разлика во интерес.

Родовата разлика е помешана и специфична: мажите имаат повисоки AI (57,1 наспроти 49,1) и PI (20,8 наспроти 16,9), додека жените имаат повисоки ACI (34,5 наспроти 30,7) и TRI (39,2 наспроти 34,9). Ова значи дека жените, иако спонтано помалку изразуваат знаење за самиот поим, всушност имаат нешто поповолна перцепција за отчетноста и доверба во институциите. Практично, тоа е аргумент за намерно вклучување жени во форматите за граѓански надзор и мониторинг, каде довербата во процесот е предуслов подеднакво важен колку и почетното знаење.

7. Општински профили

Слика 4 ги распоредува деветте општини според два показатели: индексот на свесност (AI) на хоризонталната оска и групниот-композитен показател за силата на локалното управување - просек на TI, ACI и PI - на вертикалната оска. Секоја општина, без исклучок, има повисок AI отколку композитниот индикатор за добро управување, што е очекуван структурен образец, бидејќи партиципацијата и отчетноста поставуваат повисок практичен праг од простото препознавање на еден поим. Она што е информативно не е присуството на овој јаз, туку неговата големина, која варира повеќе од двојно меѓу општините - од 11,6 поени во Свети Николе до 33,6 поени во Струга. Поголем јаз значи дека граѓаните веќе имаат доволна концептуална основа за да очекуваат построга институционална практика, но перцепцијата за таа практика сериозно заостанува зад знаењето.

Слика 3. Свесност наспроти реалната сила на локалното управување, по општина

Табела 3. Шесте индекси по општина, подредени по силата на локалното управување (непондирани општински вредности; националниот ред е пондериран)

Општина	AI	TI	ACI	PI	CRI	TRI	Управување (компитит)
Демир Хисар	65,5	57,2	46,2	35,5	63,9	37,9	46,3
Свети Николе	53,6	49,6	38,8	37,7	63,1	44,1	42,0
Боговиње	46,7	41,9	38,1	15,6	63,5	42,1	31,9
Гази Баба	51,9	36,9	39,7	11,9	72,7	47,3	29,5
Кочани	49,2	33,2	31,1	19,8	71,1	29,3	28,1
Крива Паланка	56,4	36,3	28,1	16,1	69,0	32,1	26,8
Делчево	55,1	34,3	28,9	13,1	74,4	32,8	25,4
Босилово	48,2	35,7	18,0	15,3	71,1	32,2	23,0
Струга	52,7	24,9	21,1	11,3	82,3	32,7	19,1
НАЦИОНАЛЕН ПРОСЕК (пондериран)	52,1	35,7	32,1	16,2	72,5	38,0	—

Слика 4. Индексите како профил на деветте општини

7.1 Општини со најсилно усогласени индекси

• Демир Хисар

Демир Хисар предводи или е во горниот дел на скоро сите шест индекси: свесност 65,5 (највисока во примерокот), транспарентност 57,2 (највисока), отчетност 46,2 (највисока) и партиципација 35,5 (второ место, зад Свети Николе). Индексот на интегритет/ризик од корупција изнесува 63,9 - најнизок, односно најповолен, меѓу деветте општини.

Комбинацијата е логична: кога граѓаните гледаат дека општината навремено информира и објаснува одлуки, тие поволно ја оценуваат и отчетноста, а тоа директно се одразува на

пониска перцепција за ризик. Демир Хисар покажува дека четирите позитивни индекси можат да се движат заедно кон повисоко ниво, дури и во контекст каде вкупната национална перцепција за корупција е висока. Ова ја прави општината природен пример на добра практика при комуникацијата со останатите осум општини.

• Свети Николе

Свети Николе го има вториот најдобар композитен резултат за управувањето (42,0), воден пред сè од највисоката партиципација во примерокот (37,7) и втора најниска перцепција за ризик (63,1). Индексот на свесност (53,6) е близу до националниот просек, а не највисок, што значи дека високата подготвеност за учество во Свети Николе не произлегува од подлабоко концептуално разбирање на климатското финансирање, туку веројатно од поширок опфат на информациски канали и поактивна локална заедница.

Приоритетот тука не е основно информирање, туку канализирање на веќе постоечкиот интерес во конкретни, структурирани форми на учество - партиципативно буџетирање, граѓански мониторинг - со паралелно продлабочување на самото разбирање на поимот.

7.2 Општини со висока свесност, но слаб институционален одговор

• Струга

Струга го има највисокиот перципиран ризик од корупција во примерокот (82,3), најниска транспарентност (24,9), а партиципацијата е меѓу двете најниски (11,3). Истовремено, свесноста (52,7) е практично на националното ниво, што значи дека јазот меѓу тоа што граѓаните знаат и тоа што веруваат дека општината прави е најголем меѓу деветте општини (33,6 поени).

Ова е јасен случај во примерокот каде проблемот не е недостаток на концептуално знаење, туку дефицит на институционална кредибилност. Секоја комуникациска активност во Струга мора да биде проследена со видливи, проверливи чекори од страна на општинската администрација - без тоа, дополнителни информативни кампањи ризикуваат само да ја зголемат фрустрацијата, не и довербата.

• Делчево

Делчево комбинира релативно висока свесност (55,1, трето место) со втор највисок перципиран ризик од корупција во примерокот (74,4) и ниска партиципација (13,1). Основниот наративен извештај забележува дека во Делчево главната пречка за пријавување неправилности не е само недовербата, туку и ставот дека пријавувањето „не е моја одговорност“ (26 отсто) и стравот од последици (24 отсто). Заедно со индексите, тоа сугерира дека проблемот во Делчево не е ниту информираност, ниту дури перцепција за институциите воопшто, туку граѓанска ефикасност - чувството дека индивидуалната реакција би имала практичен ефект. Комуникацијата треба експлицитно да ги адресира безбедноста и вредноста на пријавувањето, не само самата тема климатско финансирање.

• Крива Паланка

Крива Паланка е втора општина по свесност и познавање (56,4), но композитниот индекс на управувањето е под националниот просек (26,8), особено поради ниска отчетност (28,1) и партиципација (16,1). Јазот меѓу свесноста и перцепцијата за управувањето (29,6 поени) е

меѓу трите најголеми во примерокот. Граѓаните на Крива Паланка веројатно се доволно концептуално подготвени да следат конкретни проекти и буџети, но немаат чувство дека таков надзор веќе постои - што ја прави општината погодна за побрз премин кон практични алатки за граѓански надзор, наместо повторно основно објаснување на поимот.

7.3 Општини со ниска свесност, но донекаде поповолна перцепција за управувањето

• Боговиње

Боговиње има најниска свесност во примерокот (46,7) и е единствената општина каде композитниот индекс на управувањето (31,9) е повисоко од сопствената свесност. Транспарентноста (41,9) и довербата (42,1) се повисоки од националниот просек, но партиципацијата е ниска (15,6). Основниот наративен извештај го потврдува овој образец: висок удел на „не знам“ одговори на прашањата за корупција и надзор - до 49 отсто - значи дека сликата не е ниту позитивна ниту негативна, туку неодредена.

Приоритет во Боговиње е основната комуникација - што е климатското финансирање и зошто е важно - пред кое било повисоко ниво на ангажман.

7.4 Општини со ниска свесност и слабо институционално управување

• Гази Баба

Гази Баба ја има највисоката доверба во институциите во примерокот (47,3), но комбинирано со висок перципиран ризик од корупција (72,7) и најниска партиципација, заедно со Струга (11,9). Ова е противречна комбинација: граѓаните веруваат во институциите како концепт, но истовремено сметаат дека корупцијата е распространета и не покажуваат интерес самите да се вклучат. Веројатно објаснување е дека довербата во Гази Баба, како најголема и високо урбанизирана општина во примерокот, е повеќе насочена кон централните институции - Владата, министерствата - отколку кон локалната самоуправа конкретно, додека самиот чин на граѓанско вклучување бара ресурс - време, информираност за каналите - кој не е рамномерно распределен во голема урбана средина.

За Гази Баба комуникацијата треба да биде конкретна за локалната општинска практика, а не ошта порака за климатски финансии.

• Кочани

Кочани ја има најниската доверба во институциите во целиот примерок (29,3), додека свесноста (49,2) и отчетноста (31,1) се близу до националниот просек. Недостигот во Кочани не е првенствено информираност, туку кредибилитет: граѓаните веројатно знаат за темата приближно колку и просечниот испитаник, но не им веруваат ниту на централните, ниту на локалните, ниту на надзорните институции да управуваат одговорно со средствата. Интервенциите во Кочани треба да бидат насочени кон демонстрација на конкретни резултати и проверливи податоци, а не кон едукативни кампањи за самиот поим.

• Босилово

Босилово ја има најниската отчетност во примерокот (18,0) и висок перципиран ризик (71,1), додека свесноста (48,2) е близу до просекот. Основниот наративен извештај дополнително покажува дека во Босилово 70 отсто од граѓаните воопшто не знаат дали постои соодветна контрола и надзор, а довербата во ДКСК и ДЗР е меѓу најниските во целото истражување - 6 отсто и 8 отсто, соодветно.

Комбинацијата покажува дека институциите за надзор во Босилово се речиси невидливи за граѓаните, а не активно негативно оценети. Првиот чекор во Босилово не е убедување дека надзорот функционира добро или лошо, туку елементарно претставување дека такви институции воопшто постојат и што прават.

8. Заклучоци

Три заклучоци произлегуваат директно од анализата на шесте индекси и имаат ефект надвор од самото истражување - за начинот на кој темата климатско финансирање треба да се комуницира, и за тоа каде граѓанскиот надзор реално може да се гради.

- Прво, информираноста не е доволна основа за граѓански надзор сама по себе. Свесноста е единствениот индекс кој е релативно слабо поврзан со останатите пет, а притоа е и највисоко оценет од сите шест. Тоа значи дека „подигање на свеста“ не може да се очекува автоматски дека ќе произведе и подобра перцепција за транспарентност, отчетност или подготвеност за учество. Овие се различни, иако поврзани, димензии кои бараат паралелни и подолги интервенции.
- Второ, транспарентноста, отчетноста и партиципацијата функционираат како единствен индикатор на добро управување, силно и негативно поврзан со перцепцијата за корупција. Ова е охрабрувачки наод во смисла дека интервенција во која било од овие три области - на пример, објавување конкретни податоци за трошење по завршен проект - веројатно ќе има повеќекратен ефект, не само врз транспарентноста туку и врз перцепцијата за отчетност, подготвеноста за учество и, индиректно, врз перципираниот интегритет.
- Трето, високиот индекс на ризик од корупција (CRI = 72,5) не е проследен со соодветно висока подготвеност за реакција. Комбинацијата на висок CRI и ниска TRI, особено во однос на надзорните институции ДКСК и ДЗР, укажува дека граѓанскиот надзор во моментот нема веродостоен институционален канал кон кој граѓаните би се обратиле. Ова е клучна структурна пречка за зајакнување на интегритетот преку транспарентно и отчетно климатско финансирање - бидејќи дури и најдобро информиран и најмотивиран граѓанин нема каде конкретно да пренасочи сомневање, ако институциите за прием на таквите сигнали остануваат невидливи.

На општинско ниво, четирите идентификувани профили - усогласени водечки општини (Демир Хисар, Свети Николе), свесни но, институционално неподдржани (Струга, Делчево, Крива Паланка), концептуално неразвиени со донекаде поповолна перцепција (Боговиње), и општо слаби на повеќе индекси истовремено (Гази Баба, Кочани, Босилово) - покажуваат дека нема единствена национална интервенција што подеднакво ќе одговара на сите девет општини. Комуникацијата и активностите треба да се приспособат кон конкретниот профил на секоја општина.

9. Препораки

9.1 На национално ниво

За информирање на граѓаните (врз основа на AI)

- Промена на рамката на пораката од „субвенција за домаќинството“ кон „јавни пари, јавен надзор“. Најчестата асоцијација со климатското финансирање е обновливата енергија и енергетската ефикасност на ниво на домаќинство, а само 14 отсто спонтано ги поврзуваат меѓународните грантови и донаторските средства. Комуникацијата треба експлицитно да ја нагласи буџетската, а не само личната димензија.
- Искористување на веќе „поттикнатиот“ сегмент. Дополнителните 25 отсто испитаници кои стануваат запознаени дури откако ќе им се прочита објаснување покажуваат дека темата не е туѓа, туку терминологијата не допира сама од себе. Кратки, јасни дефиниции во секоја комуникација (инфографици, локални огласи) веројатно ќе имаат непропорционално висок ефект.
- Насочување на посебен формат кон најстарата возрасна група (65+), каде AI, PI и TRI се истовремено најниски. Дигиталните канали веројатно нема да ги достигнат; посоодветни се локални здруженија, меѓучовечка комуникација и печатени материјали.

За перцепции за интегритет и корупција (врз основа на CRI)

- Насочување на комуникацијата конкретно кон јавните набавки и изборот на изведувачи - перципираната најризична точка во процесот - со конкретни, проверливи примери за тоа како изборот на изведувач за еколошки проект се следи и документира.
- Адресирање на директното неверувањето дека институциите ќе постапат, кое е поголема пречка за пријавување отколку стравот. Јасна, документирана постапка со видливи резултати од претходни пријави би имала поголем ефект од генерички повици „пријавете корупција“.
- Комуницирање дека постои перцепција, не утврдена корупција, но истовремено не треба да се минимизира - перцепцијата за отсуство на одговор на институциите е самостоен проблем, независно од фактичката состојба.

За комуникација со единиците на локалната самоуправа - ЛСГ (врз основа на TI и ACI)

- Пренесување на општините на пораката за конкретната поврзаност меѓу TI, ACI и CRI: подобрувањето на транспарентноста и отчетноста статистички е поврзано со пониска перцепција за ризик од корупција кај сопствените граѓани - практичен аргумент за инвестиција во комуникација, не само етички елемент.
- Идентификување на објавувањето резултати по завршен проект (компонента на TI и најслабо оценетата пракса во основниот извештај) како најдостапна и најевтина мерка со потенцијално најголем ефект врз перцепцијата.
- Користење на индексите (Табела 3) како појдовна точка за индивидуален разговор со секоја општина - конкретен, споредлив број е полесен за прифаќање од генерички опис „граѓаните не веруваат доволно“.

За партиципација (врз основа на PI)

- Дизајнирање на скалеста понуда за учество, почнувајќи со најниска бариера - добивање информации за резултатите, кое е и најпосакуваната форма - пред да се бара директно учество во одлучување за распределба на средства.

- Искористување на веќе постоечкиот, макар и пасивен интерес (околу 25 отсто на национално ниво, а значително повисок во Демир Хисар и Свети Николе) наместо да се тргнува од претпоставка за целосна незаинтересираност.

За доверба во надзорните тела (врз основа на TRI)

- Спроведување на основна кампања за видливост на ДКСК и ДЗР - што прават, како граѓанин може да ги контактира - пред кампања за градење доверба во нив. Не може да се гради доверба во институција што значителен дел од граѓаните воопшто не ја препознава.
- Искористување на граѓанските и невладините организации, кои во TRI уживаат релативно поповолна доверба од државните надзорни тела, како посредник или дополнителен канал за информации за ДКСК и ДЗР.

9.2 Приоритети по општина

Табела 4. Приоритетна насока по општина

Општина	Клучен наод	Приоритетна насока
Демир Хисар	Водечка во сите позитивни индекси	Документирање на практиката како пример за другите општини; продлабочување на веќе функционалните канали
Свети Николе	Највисока партиципација, но просечна свесност	Структурирање на постојниот интерес во конкретни форми (партиципативно буџетирање, мониторинг)
Боговиње	Најниска свесност, но релативно поволна перцепција	Основна комуникација за поимот; со цел намалување на и го уделот на одговори „не знам“
Гази Баба	Висока доверба во институции, но ниска партиципација и висок CRI	Локално-конкретна комуникација; форми со минимален почетен ангажман
Кочани	Најниска доверба во институциите	Демонстрирање на конкретни, проверливи резултати наместо општа едукација
Крива Паланка	Висока свесност, слаба отчетност и партиципација	Премин кон практични алатки за граѓански мониторинг
Делчево	Висок CRI и став дека пријавувањето „не е моја одговорност“	Градење на граѓанска ефикасност; нагласување на безбедност и вредност на пријавувањето
Босилово	Најслаба отчетност; институциите се невидливи, не негативно оценети	Основно претставување на надзорните институции и нивната улога
Струга	Најголем јаз меѓу свесност и управување; најслаба транспарентност	Секоја кампања мора да биде проследена со видливи институционални чекори

10. Извор на податоците и ограничувања

Индексите во овој извештај се пресметани од истата чиста аналитичка база користена и за основниот наративен извештај (1.006 интервјуа, 8–27 август 2026 година, девет општини).

Ограничувањата наведени во основниот извештај важат во целост и тука: општинските проценки имаат маргина на грешка од приближно ± 8 до ± 10 процентни поени, а уделот на „не знам“ и „одбива да одговори“ се разликува меѓу општините. Дополнително, индексите воведуваат втор слој методолошки избори - кои прашања влегуваат во кој индекс, и со кое бодување - детално документирано. Индексот ACI и TRI делумно ги споделуваат истите изворни прашања (доверба во ДКСК и ДЗР), што треба да се има предвид при толкување на нивната меѓусебна корелација, наведена во Поглавје 5.

Овој извештај е дополнителен аналитички слој, наменет да ги дополни, а не да ги замени, наодите и статистичките тестови во основниот наративен извештај. Каде што бројките од двата документа се однесуваат на исто прашање или блиску поврзани прашања, тие се доследни, што дополнително ја потврдува внатрешната кохерентност на инструментот.

Слика 5. Индексите како профил на секоја од деветте општини споредена со просекот

